

KAPITEL 11 / CHAPTER 11 ¹¹
PSEUDONYMOUS DIACHRONY AND SERIAL DETECTIVE
SYNCHRONY: JOANNE ROWLING AND STEPHEN KING

DOI: 10.30890/2709-2313.2022-12-02-005

Вступ

Всесвітньо відомі письменники Джоан Роулінг та Стівен Кінг одними з перших підтримали Україну в боротьбі зі світовим злом. Також майже синхронно "мати" Гаррі Поттера та "король жахів" кілька років тому видали свої перші детективи, що перетворилися в їх перші детективні серії, причому Роулінг робить це під псевдонімом Роберт Галбрейт.

Зазначимо, що Кінг теж використовував псевдонім Річард Бахман для окремих творів (з 1977) та навіть планував ним скористатися для першої книги серії.

Означенні процеси серійної детективної синхронії та псевдонімної діахронії тривають (анонсовано шості книги серій), тож дослідження цих процесів є особливо актуальним та необхідним.

Наразі ці серії мають наступний вигляд:

Роберт Галбрейт "Корморан Страйк":

- 1) Кувала зозуля (The Cuckoo's Calling, 2013)
- 2) Шовкопряд (The Silkworm, 2014)
- 3) Кар'єра лиходія (Career of Evil, 2015)
- 4) Убивчий білий (Lethal White, 2018)
- 5) Бентежна кров (Troubled Blood, 2020)
- 6) Чорнильне серце (The Ink Black Heart, початок продажу 30.08.2022).

Стівен Кінг "Білл Ходжес і Холлі Гібні":

- 1) Містер Мерседес (Mr. Mercedes, 2014)
- 2) Що впало, те пропало (Finders Keepers, 2015)
- 3) Кінець зміни (End of Watch, 2016)
- 4) Аутсайдер (The Outsider, 2018)
- 5) Якщо кров тече (If It Bleeds, 2020)
- 6) Холлі (Holly, робоча назва, анонсовано 18.09.2021).

---

¹¹ *Authors: Mitina Lubov Sergiivna*

11.1. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Розвідок означених серій наразі вкрай мало, вони стосуються тільки однієї з серій, переважно окремих романів з її складу [1-6]. Загальних досліджень синхронії серій та діахронії псевдонімів їх авторів виявити не вдалося.

З аналізу концептів серійності, синхронії та діахронії відзначимо наступне.

За Фердинандом де Соссюром, "синхронним є все, що стосується статичного аспекту науки; діахронним є все те, що стосується еволюції" [7, с.700]. У літературознавстві виокремлюють два типи історико-літературних систем: діахронні, які "характеризують динаміку літературного процесу в хронологічних масштабах" і синхронні, які "характеризують якість літературного процесу, його естетичну своєрідність" [8, с.4].

Діахронія буквально – наскрізний рух у часі, "еволюція, історичний розвиток системи, явища" [9, с.53], а у літературознавчому вимірі "йдеться про історичне осмислення руху художньої свідомості" [10, с.289]. Синхронія (одночасність), що протиставляється діахронії, розглядається як "збіг кількох процесів і явищ у певному часовому проміжку" [11, с.398].

Серійність слід розглядати, на думку Умберто Еко, як синонім "повторювального мистецтва" з "надзвичайно широким спектром значень", бо наш історичний період – це епоха повторення, в якій "відтворення та повторювання здаються домінуючими у всіх видах художньої творчості". Він бачить серію як "певну ситуацію з обмеженою кількістю незмінних персонажів, навколо яких обертаються другорядні варіюючі персонажі. Ці другорядні персонажі повинні створювати враження, що нова історія відмінна від попередньої, насправді ж наративна інтрига не змінюється" [12].

Наративна структура серії включає постійну (зразок, ядро, серійність, повторення, схема) та змінну (варіація, інновація) складові, причому "серійність та повторення не протистоять інновації". Характерною формою "повторювального мистецтва", або серійності є інтертекстуальний діалог як "феномен, при якому в даному тексті луною відгукуються попередні тексти" [12].

Еко виділяє такі типи серійних персонажів в залежності від їхньої еволюції в детективній серії [12]:

- статичні – "публіці завжди цікаві їх нові пригоди, але їй вже відомо все, що потрібно, про їх психологію, їх звички, їх здібності, їхні моральні

- принципи";
- лінійні – персонажі постійно залучаються в "нові пригоди", які означають їх "неминучий рух до смерті";
  - петльові – періодичне повернення до різних моментів життя персонажа, які "переглядаються ретельно, щоб знайти в них матеріал для нової оповіді". Тому "цей різновид серії може бути визначений як "петля";
  - спіральні – "персонаж наполегливо продовжує грати свою звичайну роль", але з кожним епізодом його характер "стає все більш глибоким та різноманітним".

Розглядаючи естетику серійності Еко наголошує на зміщенні акценту досліджень з "традиційної діалектики зразка та інновації" на "нерозривний вузол "схема-варіація", де варіація становить набагато більший інтерес, ніж схема". При цьому "ми є свідками народження нової естетичної чутливості, одночасно архаїчної та пост-постмодерної". У своїй новій естетиці "серія перестає бути бідним родичем мистецтва, щоб стати художньою формою, здатною задовольнити нову естетичну чутливість", проте для цього "необхідно, щоб наївний адресат першого ступеня зник, поступившись місцем виключно критичному читачеві другого ступеня" [12].

11.2. Псевдонімна діахронія

Стислі авторські версії етимології псевдонімів, причин їх створення тощо мають наступний вигляд.

Річард Бахман (Стівен Кінг [13-15]):

- 1) ім'я – від Річарда Старка, псевдоніму Дональда Вестлейка (Donald Edwin Westlake, 1933–2008, США, відомий автор детективів);
- 2) прізвище – з назви канадського гурту "Bachman Turner Overdrive";
- 3) роки творчості: 1977–1985;
- 4) причина смерті (1985) – "рак псевдоніму";
- 5) творчий доробок: 7 романів, з яких останні два – "посмертні" видання (1996 і 2007);
- 6) причини створення:
  - бажання присвятити близьким друзям чотири книги та залишити своє прізвище "лише у рядку авторського бланка, де вказується

- правовласник";
- підготовка до друку перших чотирьох романів молодого письменника, що пролежали в шухляді з десятків років;
  - намагання вийти з-під "юпітерів" та "зробити щось не як Стівен Кінг, а як хтось інший";
  - спроба відійти від "жахів", змінити жанр: коли "я пишу реалістичний роман під псевдонімом Річард Бахман, питань ніхто не задає", хоча "мало хто (ха-ха) читає ці книги";
  - пошук сенсу життя, можливості повторити досягнуте, "в моєму випадку, чи зможе Бахман повторити досягнуте мною";
  - створення романів з категорії "звичайних книг": Кінг не хотів, щоб Бахман "випинався", тож "бідоласі не поталанило з самого початку";
- 7) викриття: з моменту першої публікації "до мене надходили листи із запитанням: чи не я Річард Бахман?", на які я "просто брехав". Але після виходу п'ятої книги підозри перевірили у бібліотеці конгресу, де "на авторському бланку одного з романів Річарда Бахмана виявили моє прізвище". З'явилась викривальна стаття, і Бахман "раптово помер у лютому 1985";
- 8) наслідки викриття:
- "книги Річарда Бахмана розкуповувалися погано", поки автором останньої книги "був Бахман, магазини продали двадцять вісім тисяч екземплярів, коли ним став Кінг — обсяг продажів зріс удесятеро";
  - для Кінга "на самій ідеї псевдоніма поставлено тавро", хоча після "смерті" Бахмана його "дружина" випадково знайшла на горіщі рукопис одного з невиданих романів, а ще одного – сам Кінг в бібліотечних архівах.

Окремо відзначимо детективні плани Бахмана – Кінга:

1984 – створити "детективний роман "Мізері", який "закине" автора "на орбіту бестселерів" [13]. Цей бестселер вийшов через три роки і мав наступні зміни:

- 1) у зв'язку зі "смертю" Бахмана автором став Кінг;
- 2) жанр роману – психологічний трилер.

2004 – переробити в детектив старий (1973) роман Бахмана, виконаний на "друкарській машинці Olivetti", причому Річард "потім передав машинку

Стівену Кінгу, який використав її для написання "Керрі" [15]. Через три роки вийшов "Блейз" – "посмертний" роман Бахмана, "відновлений" Кінгом, швидше, в жанрі психологічного трилера, ніж кримінальної драми, хоча доречним можна вважати і "нетиповий детектив з елементами надприродного".

2011 – "я хотів би написати роман Бахмана" про "божевільного приватного детектива" з "безіменного американського міста", де відчувається "темний бік американського життя" [16]. Цей детективний бестселер ("Містер Мерседес") вийшов також через три роки з такими "бахманівськими" особливостями:

- 1) анонсована реінкарнація Бахмана з невідомих причин не відбулася, і автором знову став Кінг;
- 2) роман почав відповідну детективну серію, що триває;
- 3) перші романи серії за стилем є скоріше "бахманівськими", ніж "кінговськими";
- 4) сюжетна лінія другого роману серії є модифікацією структури "Мізері", а можливо, і реалізацією першого детективного задуму Кінга на такій структурі;
- 5) теж можна сказати про третій роман цієї серії і бахманівський "Блейз".

Роберт Галбрейт (Джоан Роулінг) [17-20]:

- 1) ім'я – Роберт:
  - "це одне з моїх улюблених чоловічих імен";
  - "Роберт Ф. Кеннеді – мій герой";
  - "я не використовувала його для жодного з персонажів серії про Гаррі Поттера або роману "Випадкова вакансія";
- 2) прізвище – Галбрейт: Роулінг з дитинства бажала, щоб її звали "Елла Галбрейт", але не знає, звідки воно взялося, бо не пам'ятає, "щоб коли-небудь зустрічала когось із ним";
- 3) стать – чоловіча. Всі публікації письменниці, крім серії про Страйка, виходять під псевдонімом Дж.К. Роулінг (J.K. Rowling). За вимогою першого видавця Гаррі Поттера ім'я авторки необхідно було замінити ініціалами, щоб воно виглядало "ніби чоловічим" та не відлякувало від покупки хлопців, які здебільшого не люблять книги жінок. Оскільки письменниця від народження не мала середнього імені, вона обрала для ініціалів ім'я своєї бабусі Кетлін, що призвело до створення "Дж.К.". А для детективної серії псевдонім став суто чоловічим, бо Роулінг "хотіла якомога далі віддалити від себе свою письменницьку особистість", тож

- "чоловічий псевдонім здався гарною ідеєю";
- 4) роки творчості: з 2013;
  - 5) творчий доробок – 6 романів (на 2022);
  - 6) причини створення – бажання:
    - "повернутися до початку письменницької кар'єри в цьому новому жанрі";
    - "працювати без ажіотажу чи очікувань";
    - "отримувати абсолютно неприкрашені відгуки";
    - займатися переважно роботою, "яка є моєю улюбленою частиною письменницької діяльності";
    - "побачити, наскільки успішним може стати твір досі нікому невідомого автора";
  - 7) викриття. Після дебюту Галбрейта привернули увагу майстерність початківця, надмірна для чоловіка обізнаність у світі жіночої моди, наявність тих же літературного агента, редактора і видавця, що й у Роулінг. Була навіть проведена лінгвістична експертиза, що вивила схожість дебютного роману за рядом ознак з романами "Випадкова вакансія" та "Гаррі Поттер і смертельні реліквії". Сама Роулінг бачила ще одну "підозру" – відомий економіст Дж.К. Галбрейт мав ті ж ініціали, що й її основний псевдонім, та, "на щастя, ніхто так глибоко не дивився на ім'я автора". Але головною причиною викриття став витік інформації з юридичної фірми письменниці до газети "The Sunday Times", де й з'явилась викривальна стаття;
  - 8) наслідки викриття:
    - вже за кілька годин після викриття продажі зросли вдесятеро;
    - період до викриття – "це був фантастичний досвід", але й після нього Роулінг продовжує "писати як Роберт, щоб не відрізнитися від інших авторів і тому, що мені подобається мати іншу особистість";
    - Кінг, шанувальник Роулінг, згадавши своє викриття, відзначив, що "в сучасний час Інтернету" неможливо "довго зберігати таку таємницю". Але "Джоан має рацію в одному – яке задоволення, яке благословення полегшення писати анонімно, просто заради радості. Тепер, коли я це знаю, я не можу дочекатися, щоб прочитати її книгу" [21]. Та Кінг не тільки читав, а й розпочав свою детективну серію.

Псевдоніми Роулінг і Кінга з'явилися майже з сорокарічним інтервалом, але

мають характерні корелюючі ознаки:

- 1) відомі автори спробували вийти з медійного простору та працювати в новому жанрі як початківці;
- 2) псевдоніми мають однакову стать, хоча їх автори – різну;
- 3) зміна жанру відбулась на детективний у Роулінг та у тому числі детективний – у Кінга;
- 4) творчий доробок псевдонімів наразі майже однаковий, відповідно шість та сім романів;
- 5) з моменту першої публікації виникли обґрунтовані підозри щодо справжніх авторів;
- 6) рівень продажів знаходився на дуже низькому рівні;
- 7) викриття справжніх авторів відбулося після відповідної публікації з "біографією" псевдоніма: перша книга Галбрейта та п'ята – Бахмана;
- 8) основною причиною цього розкриття стала інформація про правовласника псевдоніму;
- 9) після викриття рівень продажів зріс у десятки разів;
- 10) створення Галбрейта як автора детективної серії Роулінг майже співпало з наміром Кінга реінкарнувати Бахмана для відповідної детективної серії.

Серед численних відмінностей відзначимо еволюцію псевдонімів після їх розкриття. Бахман помер від "раку псевдоніму", що не завадило з'явитися як двом його "посмертним" романами, так і наміру його творця до реінкарнації. Галбрейт навіть не захворів і продовжує свій вдалий плідний творчий шлях у відкритому тандемі з Роулінг, яка планує для своєї другої особистості перевершити за кількістю творчий доробок Бахмана.

Тож динаміка розвитку розглянутих літературних псевдонімів має ознаки діахронії, а, за умови здійснення згаданих вище планів Кінга, могла набути і ознак синхронії при створенні поточних детективних серій означених авторів. Не випадково обидва псевдоніми пригортають до себе увагу, а Роберт Галбрейт слушно вважається "найкращим актом літературної містифікації з тих пір, як виявилось, що в 1980-х Стівен Кінг писав під псевдонімом Річард Бахман" [19].

11.3. Синхронія серій

Кінг планував розпочати свою детективну серію під псевдонімом Річард Бахман у 2011 [16], майже одночасно з Роулінг [22], хоча, за словами письменниці, "ідея цієї серії прийшла мені в голову ще тоді, коли я працювала над Гаррі Поттером" [23]. Розглянемо хронологію означених серій (табл.1).

Таблиця 1 – Хронологія серій

книга	автор	дата		інтервал (Кінг-Галбрейт), місяців		
		рукопис	першодрук	рукопис-рукопис	рукопис-першодрук	першодрук-першодрук
1	Галбрейт	06.2012	04.04.2013	14	5	14
	Кінг	14.09.2013	03.06.2014			
2	Галбрейт	17.02.2014	19.06.2014	5	1	12
	Кінг	26.07.2014	02.06.2015			
3	Галбрейт	24.04.2015	20.10.2015	4	-2	7
	Кінг	30.08.2015	07.06.2016			
4	Галбрейт	23.03.2018	18.09.2018	-8	-13	-4
	Кінг	07.08.2017	22.05.2018			
5	Галбрейт	03.2020	15.09.2020	-12	-18	-5
	Кінг	13.03.2019	21.04.2020			

Особливості серійної хронології:

- інтервал між датами закінчення рукописів, виходу першодруків і рукописом Кінга та першодруком Галбрейта від максимального випередження останнього на першій книзі серії поступово зменшується з виходом чергових книг та зростає до максимального випередження у Кінга на п'ятій книзі;
- інтервал між завершенням рукопису та першодруком у Галбрейта складає до півроку (за виключенням першої книги з вищезазначених причин), а у Кінга – до року, що збільшує випередження першодруків Галбрейта для перших трьох книг серії і зменшує випередження першодруків Кінга для четвертої і п'ятої книги;
- мінімальні інтервали у перших трьох книг – між рукописом Кінга і

першодруком Галбрейта, у четвертої і п'ятої книги – між першодруками.

Відзначимо локальні фабульно - персонажні кореляції (1 – відповідна книга Галбрейта, 2 – Кінга).

Книга 1:

- детектив знаходиться у стані депресії:
  - 1) приватний детектив, колишній військовий поліцейський;
  - 2) колишній детектив поліції на пенсії;
- злодій ініціює розслідування детективом свого минулого злочину, не розкритого поліцією:
  - 1) особисто;
  - 2) за допомогою листа;
- формується класична пара розслідувачів детектив – помічниця з класичним етапом "знайомство";
- в розслідуванні бере участь приятель детектива – діючий поліцейський детектив;
- детектив має додаткового помічника:
  - 1) друг дитинства з кримінального середовища;
  - 2) знайомий юнак, що мешкає поряд;
- фінальне затримання злодія стає серйозною проблемою для детектива, але помічниця:
  - 1) рятує злодія від вбивства пораненим детективом та викликає останньому швидку;
  - 2) переводить злодія влучним ударом "Веселого Ляпанця" у кому майже відразу після інфаркту в детектива.

Книга 2:

- розслідування пов'язане з вбивством відомого письменника та рукописом його нового роману, який отримує вбивця:
  - 1) злодій підроблює рукопис та розповсюджує його копії;
  - 2) вбивство відбувається 36 років тому; злодій – фанат письменника, який захоує рукопис і потрапляє до в'язниці за інший злочин. Рукопис вже у наш час знаходить школяр, який теж стає фанатом автора. Тож фактично розслідуються поточні злочини, пов'язані з пошуком рукопису першим фанатом після звільнення з в'язниці;
- помічниця стає напарницею приватного детектива:
  - 1) змінює статус з просто секретарки у агентстві;

- 2) детектив і помічниця відкривають детективне агентство;
- назва роману пов'язана з роботою його протагоністів та має кілька значень:
  - 1) в романі "Шовкопряд" детектив провадить слідство, немов шовкопряд плете нитку, а вбитий письменник створює роман з тією ж назвою латиною про своє літературне середовище, представник якого та вбивця цей роман перероблює. Тож у підсумку маємо три романи-шовкопряди та не меншу кількість шовкопрядів-людей;
  - 2) "Finders Keepers" (частина прислів'я "finders keepers, losers weepers") є назвою детективного агентства, створеного протагоністами, але більше асоціюється з рукописом, втраченим одним фанатом автора та знайденим другим. Цілком слушною є назва українського перекладу: "Що впало, то пропало" (або польського "Знайдене не вкрадене"), яка використовується і для назви агентства, хоча за змістом для останнього доречніше виглядає буквально "Шукачі - зберігачі", або "Знаходимо й зберігаємо".

Книга 3:

- антагоніст – серійний вбивця з поліцейського минулого детектива:
  - 1) військовий, якого затримав детектив 15 років тому і який звільнився після 10 років ув'язнення;
  - 2) злодій з першої книги серії, який знаходився в комі п'ять років та якого детектив відвідував у другій книзі, приходять до тями;
- злодій погрожує напарниці та нападає на неї;
- злодія вдається знешкодити за участю означеного вище додаткового помічника;
- фінальний розпад детективного тандему:
  - 1) детектив звільнює напарницю з роботи в агентстві;
  - 2) детектив помирає у лікарні, куди потрапляє після ліквідації злодія;
- у детективному агентстві залишається один робітник – його керівник.

Книга 4:

- відродження детективного тандему у новій конфігурації:
  - 1) приватний детектив і його напарниця у якості молодшого партнера;
  - 2) приватний детектив і діючий поліцейський детектив, які спочатку провадять паралельне слідство, а після етапу "знайомство" – спільне;
- розширення функціоналу детективної роботи:

- 1) збільшення складу агентства, ведення кількох другорядних справ одночасно з основною, робота партнерки під прикриттям;
  - 2) збільшення кількості розслідувачів і утворення групи з додатковим поліцейським, адвокатом і приватним детективом;
- знешкодження злодія в кульмінації твору безпосередньо детективним тандемом:
    - 1) затримання злодія з передачею поліції;
    - 2) знищення злодія напарницею влучним ударом "Веселого Ляпанця" (майже за першою книгою).

Книга 5:

- чергова зміна конфігурації детективного тандему:
  - 1) обидва детективи стають партнерами у своєму агентстві;
  - 2) розслідуванням займається тільки керівниця приватного агентства, а тандем є віртуальним: Гібні кожної доби готує аудіо звіти для поліцейського детектива (на кшталт Ватсона з "Собаки Баскервілів"), які будуть відправлені у критичний момент на випадок її загибелі;
- розслідування злочинів з найбільшим заглибленням в минуле серед усіх книг серії:
  - 1) детектив приймається за вбивство з року свого народження (1974);
  - 2) сучасні криваві теракти організує істота, злочини якої відстежено з 1960;
- одна з сюжетних ліній пов'язана з будинком для людей похилого віку;
- пошуком інформації з минулого займаються двоє помічників, що раніше працювали в поліції:
  - 1) позаштатні працівники агентства;
  - 2) колишній поліцейський художник та його онук, колишній патрульний.

Характерні корелюючі особливості ядра наративної структури серій:

- детективна складова як зовнішня частина наративної структури, що має соціальні, психологічні, ліричні, топологічні та інші варіаційні шари;
- тандем детективів у якості головних героїв:
- тандем чоловіка та жінки;
- еволюція пари детектив – помічниця до тандему партнер – партнерка;
- детектив, окрім подвійного ім'я, має прізвище (Кінг) або декілька (Галбрейт);

- напарниця відстоює своє право займатися улюбленою справою у родинних відносинах;
- лінійна персонажна еволюція детектива та спіральна – його партнерки;
- проблеми зі здоров'ям у детектива та серйозні психологічні проблеми у напарниці (схожі епізоди в минулому, панічні атаки тощо);
- напарниця – улюблений персонаж обох авторів за їх власними словами;
- детективне агентство та його лінійна еволюція (хоча у Галбрейта воно створено незадовго до початку першої книги, а у Кінга – фактично тільки в другій);
- схожі деякі другорядні персонажі (помічник, представники родини тощо);
- своєрідне змагання з існуючою поліцейською системою, зазвичай, за участю її представників;
- окремі аспекти соціальної проблематики, наприклад, ставлення до людей з фізичними вадами або психічними розладами;
- постійний фабульний топос – столиця (Лондон) у Галбрейта та провінційне американське місто – у Кінга;
- фінальна перемога над злом, здебільшого, серійним маніяком.

Характерними для означених серій є петльові сюжетні схеми, бо, за формулюванням Еко, "герої мають маленьке майбутнє і величезне минуле, але, як би там не було, ніщо з цього минулого ніколи не зруйнує міфологію сьогодення, яка була запропонована читачеві на самому початку" [12]. Зміщення у часі притаманні кожній з книг серій, але автори не завжди позначають їх хронологію. Наведемо деякі з таких схем за зменшенням глибини часового інтервалу:

- 60 років (2020-1960): Кінг, книга 5;
- 39 років (2013-1974): Галбрейт, книга 5;
- 36 років (2014-1978): Кінг, книга 2;
- 15 років (2011-1996): Галбрейт, книга 3;
- 6 років (2015-2009): Кінг, книга 3;
- 1 рік (2010-2009): Кінг, книга 1.

Інтертекстуальний діалог означених серій реалізується, переважно, у вигляді цитування, асоціацій, алюзій та посилань на інші твори або їх медійні проєкції та має наступні типи:

- зовнішній – з творами інших авторів. Обидва письменники широко

використовують усі інтертекстуальні форми, але за їх кількістю попереду Кінг. Цікаву схему епіграфів до книг та їх частин застосовує Роулінг, цитуючи як кількох авторів (Вергілій, Шекспір, Томас Кід та ін., книги 1, 2) так і одного (Blue Öyster Cult – американський рок-гурт, книга 3), і, навіть, одного твору (Генрік Ібсен "Росмерсгольм", книга 4; Едмунд Спенсер "Королева фей", книга 5);

- особистий, або метатекстуальний – з власними творами автора, який має два види:
  - внутрішньосерійний – з іншими творами серії. Має вигляд коротких посилок на події або персонажів попередніх книг серії та притаманний обом авторам. Окремо відзначимо наявність розлогих "переказів" у Кінга (четверта книга) та, навіть, спойлерів (перша і друга книги);
  - зовнішньосерійний – з творами поза серією. У Роулінг маємо асоціацію з її попередньою серією. Детектив, як Гаррі Поттер, має спеціальну відзнаку (скалічена нога замість шраму на чолі), що нагадує про себе болем при наближенні зла. А його правильна напарниця, як Герміона, завжди допоможе у скрутну годину. У Кінга цей діалог значно ширший, бо включає запозичення та переробку тем і сюжетів, та має навіть прямі посилання. Тільки серед романів відзначимо "Мертву зону" (1979), "Крістіну" (1983), "Воно" (1986), "Мізері" (1987), "Доктор Сон" (2013) тощо;
- родинний – з творами членів родини автора. Цей вид діалогу можна вважати похідною від кожного з означених вище, але притаманний він тільки серії Кінга. Саме тут ми знаходимо явні асоціації або посилання на твори власних дітей Джозефа (Джо Гіл "Коробка в формі серця", 2007), Овена ("Сплячі красуні", 2017, у співавторстві з батьком) та дружини останнього Келлі Бреффет ("Бережи себе", 2014). Зазначимо, що в авторських нотатках до окремих книг вказано на конкретну допомогу синів і невістки при його роботі над серією.

11.4. Синхронія перекладів

Галбрейт українською вийшов у київському видавництві "КМ-Букс" за перекладом Наталії Ференц, серію Кінга в перекладах Олександра Красюка, Віталія Михайлюка, Ганни Яновської, Анастасії Рогової і Віталія Ракулєнка опубліковано в харківському "Клубі сімейного дозвілля". Хронологія цих перекладів наведена у табл.2.

Таблиця 2 – Хронологія українських перекладів

книга	автор	дата першодруку		інтервал, місяців	
		оригінал	переклад	переклад-оригінал	переклад(Кінг)-переклад(Галбрейт)
1	Галбрейт	04.04.2013	12.2018	68	-52
	Кінг	03.06.2014	12.08.2014	2	
2	Галбрейт	19.06.2014	05.2019	58	-44
	Кінг	02.06.2015	04.09.2015	3	
3	Галбрейт	20.10.2015	09.2019	46	-36
	Кінг	07.06.2016	02.09.2016	3	
4	Галбрейт	18.09.2018	02.2020	16	-10
	Кінг	22.05.2018	18.04.2019	10	
5	Галбрейт	15.09.2020	01.2021	3	1
	Кінг	21.04.2020	10.02.2021	10	

Українське видання Галбрейта розпочалось майже через шість років після виходу оригіналу, і, ймовірно, було пов'язано з закінченням третього сезону відповідної екранізації ВВС. Враховуючи те, що українські видання Кінга мали затримку до оригіналу у 2-3 місяці, маємо розрив між українськими виданнями перших трьох книг серій у 3-4 роки. Причому, на відміну від оригіналу, Кінг випереджає Роулінг.

Зсув у часі перекладів останніх двох книг серії Кінга склав вже 10 місяців, і цей зріст може бути пов'язаний зі зменшенням очікувань видавця від продовження серії без Біла Ходжеса. При цьому відповідний інтервал у перекладах Галбрейта різко зменшується спочатку до року, а потім - до 3 місяців. В результаті переклади четвертих книг серій зміщені у часі вже на 10 місяців,

що тільки на 6 місяців більше оригіналу. А переклади п'ятих книг вийшли майже одночасно, навіть більш синхронно, ніж оригінали.

Тож українські переклади подолали початкову часову асинхронність, пов'язану з затримкою видань Галбрейта, і вже на п'ятій книзі ліквідували затримку між виданнями.

Польське видання Галбрейта здійснило Нижньосілезьке видавництво (Wydawnictwo Dolnośląskie), а серію Кінга – видавництва Альбатрос (Albatros, перші три книги) та Прошинського (Prószyński Media, останні дві книги). Хронологія цих видань наведена у табл.3.

Таблиця 3 – Хронологія польських перекладів

книга	автор	дата першодруку		інтервал, місяців	
		оригінал	переклад	переклад-оригінал	переклад(Кінг)-переклад(Галбрейт)
1	Галбрейт	04.04.2013	04.12.2013	8	6
	Кінг	03.06.2014	04.06.2014	0	
2	Галбрейт	19.06.2014	24.09.2014	3	8
	Кінг	02.06.2015	10.06.2015	0	
3	Галбрейт	20.10.2015	13.01.2016	3	5
	Кінг	07.06.2016	08.06.2016	0	
4	Галбрейт	18.09.2018	28.11.2018	2	- 6
	Кінг	22.05.2018	05.06.2018	0	
5	Галбрейт	15.09.2020	25.11.2020	2	- 7
	Кінг	21.04.2020	28.04.2020	0	

Польське видання Галбрейта, як і українське, також розпочалось з затримкою, але тільки у вісім місяців для першої книги. Далі справжнє ім'я автора і рівень серії зменшили інтервал до трьох, а потім, і до двох місяців. Відносно Кінга у польських видавців сумнівів не має, тож переклади виходять синхронно з оригіналом.

У підсумку для перших трьох книг інтервал між відповідними перекладами зменшився відносно оригіналів, а для останніх двох книг дещо зріс. Але ці коливання є незначними та симетричними, а синхронія польських перекладів майже ідентична оригінальним серіям.

Тож розглянуті локальні проекції серій Галбрейта і Кінга мають характерні національні особливості, але зберігають у різному ступені синхронію оригінальних детективних серій.

11.5. Синхронія екранізацій

Серію Галбрейта екранізовано компанією BBC – серіал "Страйк" за сценарієм Бена Річардса (Ben Richards) і Тома Еджа (Tom Edge).

Екранізацію серії Кінга здійснено двома серіалами:

- "Містер Мерседес" Девіда Келлі (David E. Kelley) – три сезони за першими трьома книгами серії;
- "Аутсайдер" Річарда Прайса (Richard Price) – два сезони за останніми двома книгами (другий сезон заплановано).

Хронологія означених екранізацій наведена у табл.4.

Таблиця 4 – Хронологія екранізацій

книга	автор	дата		інтервал (Кінг-Галбрейт), місяців		Кількість серій (епізодів)
		початок зйомок	прем'єра	початок-початок	прем'єра-прем'єра	
1	Галбрейт	14.11.2016	27.08.2017	2	0	3
	Кінг	02.2017	09.08.2017			10
2	Галбрейт	14.11.2016	10.09.2017	26	24	2
	Кінг	02.2019	10.09.2019			10
3	Галбрейт	14.11.2016	25.02.2018	14	6	2
	Кінг	02.2018	22.08.2018			10
4	Галбрейт	16.09.2019	30.08.2020	-9	-7	4
	Кінг	12.2018	12.01.2020			10
5	Галбрейт	01.2022				4
	Кінг					

Відзначимо наступні хронологічні особливості:

- екранізації обох серіалів почалися майже одночасно (незначне випередження у "Страйка"), а їх прем'єри відбулися практично одночасно (неістотне випередження у "Містера Мерседеса");
- відхилення в датах екранізацій другої та третьої книг пов'язані з особливостями процесу зйомок (три сезони "Страйка" знімалися одночасно та непослідовно) та зміною хронології екранізації ("Містер Мерседес"). При цьому відхилення в датах прем'єр екранізацій третьої книги мінімальне;
- екранізація четвертої книги Кінга випереджає екранізацію відповідної книги Галбрейта та здійснена у вигляді окремого серіалу з іншим виробництвом;
- екранізація п'ятої книги Галбрейта вже почалася. Відомостей про екранізацію відповідної книги Кінга на разі не має.

Обидва письменники прийняли участь у створенні серіалів в якості виконавчих продюсерів (Кінг – тільки у "Містері Мерседесі"). Кінг навіть з'явився у ролі вбитого кухара в шостому епізоді першого сезону "Містера Мерседеса", а ця сцена демонструвалася на початку кожного епізоду третього сезону цього серіалу.

Не зважаючи на деякі відхилення від оригіналу, серіал "Страйк" можна вважати його майже буквальною медійною проекцією. Натомість "Містер Мерседес" отримав істотні зміни у структурі і хронології сюжету, життєписі і характері персонажів, як основних, так і другорядних, тощо. Додалися навіть нові образи та сюжетні лінії, а деякі, навпаки, зникли. Але автору екранізація сподобалась, хоча він зазначив, що "це не дослівне відтворення тексту, але серіал досить близький до нього, незважаючи на те, що вони справді дещо додали від себе" [24].

Серіал "Аутсайдер" теж отримав певні зміни, зокрема, найбільша увага сконцентрована на другій частині четвертої книги. Але в порівнянні з попереднім його можна вважати майже буквальною екранізацією. Характерною рисою серіалу стало забезпечення його повної автономії від першої частини, всі зв'язки з якою було видалено, а біографію Гібні було перероблено, її расу змінено тощо. Автор серіалу намагався навіть перейменувати Холлі та повністю розділити оригінальну серію на дві незалежні, та Кінг наполіг на збереженні імені.

Виділимо корелюючі ознаки екранізацій:

- екранізація кожної книги оригінальної серії у вигляді окремого серіалу або його сезону;
- участь обох авторів в процесі екранізації їх творів у якості виконавчих продюсерів;
- синхронізація у часі показів відповідних серіалів (з урахуванням особливостей виробництва);
- високий ступень відповідності мультимедійних проєкцій оригінальним серіям;
- блокування спроб розділити екранізацію на незалежні серіали (серія Кінга);
- планування процесу створення чергового сезону серіалу з моменту виходу чергової книги відповідної серії.

Висновки

Розглянутий дискурс детективних серій Джоан Роулінг і Стівена Кінга відзначається дихотомією "синхронія – діахронія" і має два відповідних рівні відносин: історичний, або діахронний, та статичний, або синхронний.

На діахронному рівні відбувається взаємодія псевдонімів авторів, відповідно, Роберта Галбрейта та Річарда Бахмана. Обидва мають як численні корелюючі ознаки, так й істотні відмінності, означені вище. При цьому Кінг тільки мав намір використати свій псевдонім при створенні серії, але з невідомих причин не здійснив його – в цьому випадку взаємодія псевдонімів мала б і ознаки синхронії.

На синхронному рівні відтворюється безпосередньо серійність (як синонім "повторювального мистецтва"), для якої визначено наступні форми:

- особливості серійної хронології стосовно рукописів та першодруків;
- фабульно - персонажні кореляції варіативної структури;
- характерні корелюючі особливості ядра наративної структури серій;
- специфічні петльові сюжетні схеми;
- інтертекстуальний діалог означених серій.

Похідною від серійної синхронії є синхронія перекладів та екранізацій:

- розглянуті українські та польські переклади мають характерні національні особливості, але зберігають у різному ступені синхронію оригінальних серій;
- досліджені екранізації, окрім синхронної хронології, мають наведені корелюючі ознаки.

Наразі "детективні перегони" Роулінг і Кінга знаходяться на шостому етапі, а Джоан має намір ще мінімум на чотири, тож їх продовження залежить від намірів Стівена. Основою означених детективних серій є повторюваність і варіативність, що підкреслюють і відстоюють універсальні людські цінності в боротьбі з усіма формами зла, в тому числі і надприродними. Хоча, як уточнює Міністерство оборони України, в сучасному світі, "Стівене, росіяни гірші за будь-якого монстра з Ваших романів" [25].